9356 ـ آیا ایمان نزد اهل سنت و جماعت، کم و زیاد می‌شود؟

سوال

تعریف ایمان نزد اهل سنت و جماعت چیست؟ و آیا ایمان زیاد و کم می‌شود؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

ایمان نزد اهل سنت و جماعت، اقرار با قلب، و به زبان آوردن، و عمل با اعضای بدن است. یعنی شامل سه امر است:

۱ـ اقرار قلبی.

۲ـ بیان زبانی.

۳ـ عمل بدنی.

بر این اساس، ایمان کم و زیاد خواهد شد؛ زیرا اقرار و پذیرش قلبی [از شخصی به شخص دیگر] متفاوت است، مثلا پذیرش چیزی که خبرش را شنیده‌ایم با پذیرش چیزی که خودش را با چشم دیده‌ایم فرق دارد، و پذیرش خبری که یک نفر آورده است با پذیرش خبری که دو نفر آورده‌اند متفاوت است. به همین خاطر ابراهیم علیه الصلاة والسلام گفت: رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِ الْمَوْتَى قَالَ أَوَلَمْ تُؤْمِنْ قَالَ بَلَى وَلَكِنْ لِيَطْمَئِنَّ قَلْبِي [بقره/ ۲۶۰] (پروردگارا نشانم بده چگونه مردگان را زنده می‌کنی. فرمود: مگر ایمان نداری؟ گفت: آری اما برای آنکه قلبم آرام گیرد). بنابراین، ایمان از نظر اقرار قلب و اطمینان و آرامش آن زیاد می‌شود و خود انسان متوجه این کم و زیاد شدن ایمان می‌شود؛ مثلاً هنگامی که در مجلس یاد خدا حضور می‌یابد و موعظه و یاد بهشت و دوزخ را می‌شنوند ایمانش چنان می‌شود که گویا آن را به چشم می‌بینند، اما در صورت غفلت و پس از رفتن از آن مجلس، این یقین نیز کم‌تر می‌شود.

همینطور ایمان از نظر زبانی زیاد [و کم] می‌شود. مثلا کسی که الله را چند بار یاد کرده مانند کسی که او را صد بار یاد کرده نیست، و ایمان دومی بیش از اولی است.

همینطور کسی که عبادتی را به صورت کامل ادا کند ایمانش بیشتر از کسی است که آن را به صورت ناقص انجام داده است.

همینطور در مورد عمل؛ انسان اگر با اعضای بدنش عملی را بیشتر از دیگری انجام دهد ایمانش بیشتر از کسی است که عمل نیک را ناقص انجام داده و این ـ یعنی زیاد و کم شدن ایمان ـ در قرآن و سنت وارد شده است. خداوند متعال می‌فرماید: وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا لِيَسْتَيْقِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَيَزْدَادَ الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا [المدثر/ ۳۱] (و ما تعداد آن‌ها را قرار نداده‌ایم مگر فتنه‌ای برای کسانی که کفر ورزیده‌اند تا کسانی که کتاب به آنان داده شده به یقین رسند و ایمان کسانی که ایمان آورده‌اند بیشتر شود).

همچنین الله متعال می‌فرماید: وَإِذَا مَا أُنزِلَتْ سُورَةٌ فَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ أَيُّكُمْ زَادَتْهُ هَذِهِ إِيمَانًا فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا فَزَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ وَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَتْهُمْ رِجْسًا إِلَى رِجْسِهِمْ وَمَاتُوا وَهُمْ كَافِرُونَ [التوبة/ ۱۲۴-۱۲۵] (و چون سوره‌ای نازل شود از میان آنان کسی است که می‌گوید: این [سوره] ایمان کدام یک از شما را افزود؟ اما کسانی که ایمان آورده‌اند بر ایمانشان می‌افزاید و آنان شادمانی می‌کنند. اما کسانی که در دل‌هایشان بیماری است بر پلیدی‌شان افزود و در حال کفر می‌میرند).

و در حدیث صحیح از پیامبر روایت است که فرمود: کسانی را ندیده‌ام که عقل و دین‌شان ناقص باشد و مانند یکی از شما عقل مرد قاطع و جدی را ببرد بنابراین، ایمان کم و زیاد می‌شود.